

OD ISTE AUTORKE

DEVOJKA
TIHA ŽENA

KETRIN
KUKSON

*Staklena
devica*

Prevela
Dijana Đelošević

■ Laguna ■

Naslov originala

Catherine Cookson
THE GLASS VIRGIN

Copyright © © The Catherine Cookson Charitable Trust 1970
Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Staklena
devica*

PRVA KNJIGA

MOJA DIVNA ČERKA

Jedan

Dan uoči svog sedmog rođendana, Anabela Lagranž je naučila kako nije u redu da ljudi traže povećanje nadnice za peni za dvanaestočasovni rad u rudarskom oknu i da su upravo zbog tog prestupa lišeni hrane i smeštaja. Istog tog dana naučila je kako je sasvim u redu da njen otac skinе odeću sa nepoznate dame, okupa je a potom nahrani jagodama.

Redford hol se nalazio u okrugu Daram, desetak kilometara od Njukasla i nekih osam kilometara od Saut Šildsa ili Džeroua, u zavisnosti od puta kojim krenete od raskršća. Imanje se protezalo na preko šezdeset jutara, od kojih su vrtovi uživanja zauzimali deset a preostalo imanje činio je poljoprivredni posed.

Sam Redford hol činile su dve zasebne zgrade, Stara kuća i Kuća. Stara kuća sazidana je 1640. godine od kamenih blokova izvađenih iz kamenoloma i imala je samo dvanaest soba. Kuća je sazidana 1780. godine od crvene cigle i drvenih greda. Imala je dvadeset šest soba koje su se prostirale na tri sprata. Jedna dugačka i široka galerija povezivala je ove dve zgrade, a njen zapadni zid činilo je šest lučnih prozora postavljenih u duboke niše. Oni su gledali na zapadni prilaz Redford holu i kroz njih se pružao panoramski pogled na vrtove u daljini. Ispod

galerije se nalazila omanja kapela koja je isprva bila povezana sa Starom kućom.

Anabeli je bilo dozvoljeno da se igra u galeriji tokom kišnih ili hladnih dana. Omiljena igra joj je bila da se zatrči od vrata koja od Kuće vode do vrata Stare kuće. Kada bi stigla do vrata, bacila bi se na tu površinu od crne hrastovine, ruku raširenih široko kao u zagrljaju, i tako bi osluškivala koliko god je smela jer u galeriji nikada nije bila sama; Votfordova ili stara Alis uvek su bile tu. Ponekad je čula očev glas kako glasno doziva Konstantina. Ponekad ga je čula kako se smeje. Volela je da sluša njegov smeh. Jednom je pala na leđa kada su se vrata naglo otvorila a njegov sobar melez, crnačkih crta lica i blede kože, se ušetao pažljivo noseći ogroman srebrni poslužavnik krcat posuđem od doručka.

Nikada, niti jednom, nije prošla kroz ta vrata. Noću bi se ponekad pomolila Bogu da izvede kakvo čudo koje bi je prenelo na drugu stranu hrastovih vrata. Odnedavno je počela da zamišlja šta bi zatekla na drugoj strani, i te su vizije uvek bile pune svetlosti, boja i radosti.

Neznatnu utehu joj je pružala činjenica da nije jedina koja nikada nije prošla kroz vrata od crne hrastovine jer ni njena mama nikada nije odlazila u Staru kuću, niti iko od posluge iz Kuće osim Rivsa, prvog lakeja i drugog lakeja, Fejla. Konstantina nije smatrala članom Kuće jer je živeo u Staroj kući; on čak nije ni obedovao u kuhinji sa ostalim slugama.

Njen tata provodio je puno vremena u Staroj kući, u kojoj je uglavnom spavao i jeo, osim kada su im u goste dolazili praujak Džejms i praujna Ema; ali oni su dolazili samo na večeru i nikada nisu noćivali. Jedino su tatini prijatelji noćivali u Staroj kući. Tata se mnogo smejaio i bio veoma veseo kada su mu prijatelji dolazili u goste, ali mama se tada nije osmehivala. Nije mogla da kaže da joj se dopadalo to što su tati prijatelji dolazili u goste jer je tada mnogo pio i trkao se konjima preko brda, nakon čega su se svi vraćali oznojeni. Poslednji put je

jedan siroti konj povredio nogu pa su ga upucali u dvorištu a Anabela je sve to videla. Bilo je to onog dana kada je mama prešla park kako bi posetila baku.

Votfordova ju je pvela do tavana i do svoje sobe, čiji prozori gledaju u dvorište, te je tako videla šta se događa sa konjem. Vrištala je.

Gospođa Pejdz, kućepaziteljka, udarala je Votfordovu po glavi zbog čega je ona sama još glasnije zavrištala. Gospođa Pejdz joj se zatim obratila: „Nećemo da uznemiravamo vašu mamu pričom o onom konju, je li tako?“

Anabela je poslušno odgovorila: „Nećemo, gospođo Pejdz“, iako je sve vreme znala da kućepaziteljka nije toliko zabrinuta da li će njena mama saznati za onog konja već to što ju je Votfordova odvela u svoju sobu u vreme kada je trebalo da se odmara u dečjoj sobi.

U Kući nikad nije isto kada mama nije tu; poslugi se ponaša drugačije. Kreću se sporije i smeju mimoilazeći se na stepeništu. A pouzdan znak da mama nije tu jeste kada Ejda Rolings promoli glavu kroz vrata dečje sobe, jer se tada ona i Votfordova nešto došaptavaju; ponekad oslone glavu jedna drugoj na rame i kikoću se.

Niko se ne kikoće niti se smeje kada je mama tu. A opet, mama nikada ne diže glas, nikada ne viče kao tata. A opet, dame nikada ne viču, samo muškarci i poslugi podižu glas. Ona voli svoju mamu i mama voli nju. Čak i kad se mamina ljubav ne iskazuje kratkim, čvrstim stiskom i tajnim poljupcem, ona zna da je okružena njenom ljubavi. Pa ipak mama nije srećna. Čak i kada se šetaju držeći se za ruke po izukrštanim stazama velike šume, zna da mama nije srećna i to je boli. Kada noću leži budna i prebira svoje neobične i predivne misli, pokušava da smisli nešto što bi mamu usrećilo.

Atmosfera u Kući je danas drugačija zato što se mama odvezla veoma rano, u društvu stare Alis. Otišla je put Darama, u posetu praujaku Džejsmu i praujni Emi. Ta poseta ima nekakve

veze sa tatom, zato što je prisustvovala neobičnom prizoru kada su njeni roditelji skupa sišli glavnim stepeništem u rano jutro, u pola devet. Tata nije silazio duže od nedelju dana jer ga je bolelo kuk nakon pada sa konja, ali se sada spuštao niz stepenice uz pomoć štapa. Stajala je nepomično dok nisu prešli široko predvorje i nestali put trema, a onda se stuštila duž podesta, niz hodnik i uletela u galeriju, gde je na poslednjem prozoru u nizu pritisnula lice uz okno, taman na vreme da vidi kako tata pomaže mami da se popne u kočiju.

Po povratku u dečju sobu nije zatekla Votfordovu, ali joj to ni najmanje ne smeta zato što joj mamino odsustvo omogućava da neko vreme provede sama.

Poslednji put kada je mama bila odsutna čitav dan, ostala je sama punih pola sata; predivno iskustvo, toliko da je bila zamišljala da je neko drugi; samo je sedela i mislila svoje misli a da je niko nije opominjao „Gospođice Anabela. Gospođice Anabela. Gospođice Anabela.“

Kada se Votfordova vratila u dečju sobu tom prilikom, bila je u društvu svoje prijateljice Ejde Rolings i pokazivala je na sebe, mrmljajući: „Eto, šta sam ti rekla, nije se ni pomerila.“ A zatim je glasno izgovorila: „Sve u redu, gospođice Anabela?“ Na šta joj je ona uzvratila sa „Da, gospođice Votford, hvala vam.“ Potom su dve devojke otišle u dnevnu sobu i nastavile razgovor, opet se došaptavajući, iako je jasno mogla da čuje sve što su pričale. Nije znala da ima tako dobar sluh, a nisu ni one, te je uspela da čuje kada je Ejda Rolings rekla: „Sedi kao neka starica i sneva o svom Egiptu.“ Dala se na razmišljanje o ovoj izreci. Šta znači snevati o svom Egiptu? Zna za Egipat. Mama je stigla do te lekcije iz istorije. Egipat je mesto sa peskom i kamenjem; to kamenje su grobovi zvani piramide dok se velika prostranstva peska zovu pustinje. Pesak je veoma zanima zato što i tatu zanima pesak. Ne možeš da napraviš staklo bez peska, kaže on.

Onda su Votfordova i Rolingsova nastavile da pričaju o „Hopingsu“. Nisu mnogo snizile glas kada su pričale o Hopingsu i toboganima, „kejkvok“ vožnji, ringišpilu i boks mečevima. Jednog dana početkom prošlog meseca gotovo sva posluga je otišla u Hopings u Njukaslu; odvezli su se u otvorenim teretnim kolima. Mama i ona su ih posmatrali sa prozora galerije dok su se odvozili niz istočni prilaz kući. I tata je otišao u Hopings ali je on, kao i obično, krenuo svojom kočijom niz zapadni prilaz kući. Pitala je mamu šta je to „hoping“ a mama joj je objasnila da se radi o trci kraj vašara a ona ju je pitala „Da li ću ja ikada ići u 'hoping'?“ a mama joj je tiho uzvratila „Ne, dušo, nikada nećeš ići u 'hoping'.“

To ju je malo rastužilo jer se u Kući među poslugom danima osećalo nekakvo uzbuđenje zbog Hopingsa. Kao da su se svi radovali pri pomisli na Hopings – svi sem Alis, Harisa i gospođe Pejdz, kao i kuvarice, zato što su oni, baš kao i mama, bili izuzeti od odlaska.

Dan posle Hopingsa, Rolingsova je pričala kako ju je Kargil zagrlio i poljubio. Mora da Kargil voli Rolingsovu. Dočarala je u svojoj glavi sliku Kargila, ali nije mogla da zamisli da ga iko voli, pa ni Rolingsova.

Sedela je i dovršavala doručak kada je ušla Votfordova, ponovo u društvu Ejde Rolings, i gledajući u nju rekla: „To je dobra devojčica.“, a zatim se okrenula svojoj prijateljici i dodala, „sutra puni sedam godina.“

„Bože! To su već godine.“ Ejda Rolings je klimala svojim okruglim rumenim licem prema njoj. „Da li se osećate kao sedmogodišnjakinja, gospođice Anabela?“

„Ne znam, Rolingsova.“

„Šta ćete dobiti za rođendan?“

Ponovo je rekla: „Još uvek ne znam, Rolingsova.“

„Saznaćete kada vam se mama večeras vrati, pretpostavljam.“

„Da, Rolingsova.“

Rolingsova joj je klimnula glavom a zatim, sledeći trzaj glavom Votfordove, krenula za njom u dnevnu sobu. Anabela je tako sedela i slušala njihov razgovor i mada nije razumela suštinsko značenje onoga što su pričale, njihove su je reči uznemirile. Ejda Rolings je upitala: „Zašto je otišla toliko uznemirena?“

„Znaš koliko i ja. Može biti samo jedno – novac.“

„Misliš da će ga dobiti?“

„Koliko ga njen praujak mrzi, čisto sumnjam.“

„Ali radi se o njenom novcu, zar ne?“

„Jašta, može biti, ali praujak joj je staratelj i tako će biti još dve godine. Dobiće ga kada napuni trideset... bar ono što je preostalo.“

„Znaš, Beti, ponekad mi ju je žao, nikad se ne osmehuje. U ovom sam domaćinstvu četiri godine i nikada nisam videla tu ženu da se smeši.“

„Pa, sama je za to kriva, nije trebalo da se veže za njega, za nekog kao što je on. On želi neku koja će mu se usprotiviti. U svakom slučaju, trebalo je da shvati da je ne ženi zbog izgleda, pa ni zbog toplog kreveta.“

Dve devojke su se zakikotala, a Anabela koja je zurila kroz odškrinuta vrata pognula je glavu i zagledala se u poslužavnik s doručkom na kojem su se nalazili minijturni srebrni pribor za kafu i lomljivi porcelan. Glavu je podigla na naredno pitanje: „Šta misliš, koliko ih je imao?“ Ponovo je usledio smeh a Votfordova je rekla: „To me pitaš a ja znam da brojim samo do deset!“

„Ima nedelju dana kako nije izlazio, jel' da?“

„Jašta, ali videla si da je jutros sišao niz stepenice, zar nije?“

„Jes', znam to, ali pomučio se. Lice mu je posivelo, trebalo bi da mu neko pogleda kuk.“

„Pa zar nije? I doktor je rekao da se odmara. Samo to i pomaže kod istegnutih tetiva – odmor. On da se odmara, ha! Mora da se gore oseća kao lav u kavezu.“

„Pravo čudo da mu nisu navratili drugari, pogotovo mladi Rozijer. On ti je momče...“

„Pa, ovo jutarnje putovanje je razlog zašto se primirio. Hoće da ona ponovo zavuče ruku u škrinju s novcem, i mada ne govori mnogo, tvrdoglava je. O, da. Ispod te pobožnosti, tvrdoglava je kao mazga. O, da zna makar i polovinu, itekako bi se ritala. Ipak, kao što kažu, što oči ne vide, srce ne plače.“

„Jašta, tako se kaže, i boga mi, dobro je što ne vidi sve što on radi. Ali, znaš šta, Beti; s njim bih lakše izašla na kraj nego s njom! Radije bi da se on izdere na mene nego da me ona onako pogleda. I Džon isto tako misli. Kaže da bi radije da dobije po turu nego da sluša propoved. Ne može da podnese one svakodnevnne proklete molitve, kaže da bi svako trebalo da odluči za sebe da li ih želi ili ne.“

„Pa, jasno je što tako misli, zar ne? Šta sve mora da radi, bio bi lažovčina. Pravo čudo da ga caje ne u'apse svaki put kad ide u Šilds.“

„O, jašta, u pravu si. Znaš, baš sam to pomislila prošle nedelje kada sam gledala gospodara kako seda u crkvenu klupu, pomislila sam, iju! Bože, kakva drskost, jer mi je Džon pet minuta ranije ispričao kako je odvezao jednu njegovu kući u četiri ujutro; bio je mrtvosan i mrzovoljan, inače mi ne bi rekao. Znaš, ne priča on meni baš sve... I bolje!“

Nešto je u ovom delu razgovora nateralo Anabelu da ustane od stola i grubo odgurne stolicu od sebe. Na taj zvuk devojke su dotrčale do vrata a Votfordova je upitala: „Završili ste, gospođice?“

„Da, Votfordova, hvala vam.“

„Pođite do učionice i malo čitajte a kad se razvedri povešću vas u šetnju.“

„Radije bih da idem u galeriju.“

Votfordova je nakratko zastala a onda rekla: „U redu. Ne zaboravite, sedite mirno, nema trčanja naokolo niti igranja dok ne dođem. Ne idite dalje od poslednjeg prozora, je li to jasno?“

„Jeste, Votfordova.“

„Okrenite se da vam skinem kecelju.“

Anabela se poslušno okrenula a Votfordova je razvezala svilene trake sa zadnje strane vrata i oko struka; zatim je češljem prošla kroz njenu dugu, smeđu kosu, istovremeno se obraćajući prijateljici: „Ako je ne počešljaš gotovo na svaki sat, bude puna čvorova.“

„Imate divnu kosu, gospođice Anabela.“ Ejda Rolings se sagnula prema detetu i, kao da je gluva, glasno joj se obratila, na šta je Anabela ljubazno uzvratila: „Da, Rolingsova.“ Odmah zatim je dodala, kao što ju je majka naučila čak i kada se obraća posluži: „Hvala vam.“

„Eto, tako“, rekla je Votfordova. „Idite po knjigu i pripazite na ono što sam vam rekla.“

„Da, Votfordova.“

Dok je odlazila u učionicu, zastala je na trenutak i čula Ejdu Rolings kako kaže: „Poslušna je, zar ne?“

„Jašta, previše poslušna. To nije prirodno.“

„Misliš da nešto prepričava?“

„Ne. Ne budi takva, nikada ništa nije rekla. Ponekad ipak nešto i čuje, šta da radi. Mogu da ti se zakunem ako je i rekla nešto o meni, to bih saznala od gospodarice. Itekako! Jašta... O, ne pravi ona probleme. K'o što sam ti rekla, posao bi bio lagodan, Ejda, da nije te atmosfere, znaš, kad je gospodarica kod kuće. Kada je tu, kao da je neko umro.“

„Pa, oplakivanje je za danas gotovo. Hajde da to iskoristimo.“

„Jašta, dobro zboriš. Boga mi, itekako ću to iskoristiti. Treba samo da pripazimo na dragu tetu Pejdz, što nas dve svakako možemo.“

Anabela je još uvek mogla da čuje njihovo kikotanje kada je stigla do kraja hodnika. Stajala je neko vreme na podestu. Činilo se da je kuća sasvim utihnula. Gospođa Pejdz je u svojoj sobi doručkovala sa batlerom. Preostali deo posluge jeo je u kuhinji. Bila je sama, a možda će i do kraja dana ostati sama. Ta

mogućnost je izazvala čudno osećanje u njoj, učinila je njeno telo laganim i srećnim, naterala je da odigne stopala visoko sa zemlje, da poskoči i potrči, pa čak i da više.

Ušla je u galeriju dok je sat u hodniku glasno otkucavao devet. Kiša je stala a junsko sunce preplavilo je prostoriju svetlošću. Rikne knjiga u staklenim vitrinama koje su se nizale duž dugačkog zida, isticale su se poput sveže opeglanih baršunastih i satenskih tkanina; ovog jutra pažnju su joj odmah privukle one a ne prozori. Sve vitrine su bile zaključane. Kada je pitala mamu zašto je to tako, objasnila joj je da su to većinom knjige o istoriji i pravljenju stakla, i da su nezamenjive.

Ali nisu sve knjige bile o staklu. Stajala je na bibliotečkim stepenicama i glasno čitala naslove da pokaže mami koliko je pametna. *Drame i soneti Vilijama Šekspira*. Ko je Vilijam Šekspir?“

On je dramski pisac i pesnik, rekla je mama ali Anabela nije dovoljno odrasla da ih čita.

Izgubljeni raj.

Mama, kako to da se raj izgubio?

Zato što je izvestan gospodin zgrešio. Kada ljudi čine loše, gube dobre stvari u životu. Što više prioneš na Sveto pismo, to ćeš ga bolje razumeti.

Danas je ponela Sveto pismo, kao i knjigu iz francuskog. Mama joj je svakog dana pisala kratko pismo na francuskom a ona joj je otpisivala. Već je pročitala današnje pismo. Počinjalo je sa: *Mon cher enfant*, a zatim se jednostavno nastavljalo sa, *Želim ti radostan dan, tvoja voljena mama*.

Pre nego što je mama jutros izašla, odredila joj je današnju lekciju. Trebalo je da pokuša da prevede delove *Svetog kolača* na francuski. Objasnila je da nije važno koliko će grešaka napraviti. Pretpostavljala je da ih neće biti mnogo jer joj francuski dobro išao.

Ona i mama su često razgovarale na francuskom. Ne može da se seti kada nisu pričale na francuskom. Niti može da se seti

vremena kada nije znala da čita i piše. Mama je rekla da je ona jedna veoma pametna devojčica.

Izvadila je karticu sa početka Svetog pisma.* Bila je naslovljena *Sveti kolač* a ispod su se nalazili sledeći sastojci.

- 4 ½ šolje Prve knjige o carevima, 4, 22
- 1 ½ šolja Knjige o sudijama, 5, 25, poslednji deo rečenice
- 2 šolje Knjige proroka Jeremije, 6, 20, drugi sastojak
- 2 šolje Prve knjige Samuilove, 30, 12, drugi sastojak
- 2 šolje Knjige proroka Nauma, 3, 12
- 1 šolja Četvrte knjige Mojsijeve, 17, 8
- ½ šolje Knjige o sudijama, 4, 19, poslednji deo rečenice
- 2 supene kašike Prve knjige Samuilove, 14, 25
- Začina po ukusu, Druga knjiga dnevnika, 9, 9
- 6 iz Knjige proroka Jeremije, 17, 11
- Prstohvat Treće knjige Mojsijeve, 2, 13
- Dve supene kašike Knjige proroka Amosa, 4, 5 (u prahu)
- Sledi Solomunove savete kako da budeš dobra devojčica (Priče Solomunove, 23, 14) i napravićeš dobar kolač.

Zauzevši mesto na baršunom obloženoj prozorskoj dasci koja se protezala duž svih pet prozora, počela je da prevodi:

Prva knjiga o carevima, 4, 22, značila je: „A hrana Solomunova bijaše na dan trideset kora bijeloga brašna, i šezdeset kora drugoga brašna.“ Zatim je prevela Knjigu o sudijama, 5, 25, izostavivši sledeće delove rečenice „Zaiska vode, mlijeka mu dade“, i prevela poslednji deo „u gospodskoj zdjeli donese mu povlaku.“

Stigla je do Prve knjige Samuilove kada je Votfordova ušla u galeriju. „Jeste li dobro, gospođice Anabela?“

„Jesam, Votfordova, hvala vam.“

* Korišćen prevod Starog i Novog zaveta, Đure Daničića i Vuka Karadžića (Prim. prev.)

„Želite li nešto? Neki kolač? Kuvarica je napravila divne puslice.“

„Hvala, Votfordova. Uzeću malo uz mleko.“

Uz neočekivani, neobični nalet nežnosti, Votfordova je prešla rukom preko njene duge, smeđe kose a zatim rekla: „Vrlo dobro, gospođice.“

Votfordova povremeno ume da bude fina. Kada je radosna, ume da bude veoma fina. Zašto ljudi nisu uvek radosni? Na suprotnom kraju galerije vrata od crne hrastovine su se otvorila, a ona je uz trzaj okrenula glavu i ugledala Konstantina kako ulazi sa prljavom posteljinom uvezanom u veliki svežanj. U prolazu joj se široko osmehnuo izgovorivši: „Dobro jutro, gospojice.“

„Dobro jutro, Konstantine.“

Konstantin joj se uvek osmehuje i obraća. Dopada joj se Konstantin, ali to mora da zadrži za sebe jer se mami ne dopada ovaj crnac. Nazvala ga je crnac ali njemu je zapravo samo kosa crna.

Nakon što se Konstantin vratio i ponovo nestao iza vrata od crne hrastovine, a Votfordova joj donela mleko i puslice, raspoloženje joj se preobrazilo u suštu suprotnost u odnosu na ono što je osećala kada je ušla u galeriju – osetila se tupo, pospano, tromo. Nije to nazvala dosadom, samo je znala da joj se ne dopada jer je navodi da izgubi zanimanje za učenje. Nateralo ju je da pogleda kroz prozor, čak i da se popne na prozorsku dasku kako bi imala bolji pogled; upravo je to učinila kada je ugledala decu.

Znala je da su deca jer nisu veliki kao baštovani, više su veličine zečeva, i baš kao zečevi koje je neko preplašio, nestajali su u živici koja je ograđivala voćnjak. Kada ih je izgubila iz vida, glasno je prošaputala: „Oh, neka se vrate.“ Decu nije videla još otkad je Stiven, njen brat od ujaka, bio na večeri a to je bilo pre nekoliko nedelja. Ali Stiven nije dete, on je prilično odrastao, ima četrnaest godina i ide u školu, a tamo i spava. Mora da je to veoma uzbudljivo, rekla mu je, a on se nasmejao. Dopada joj

se rođak Stiven, veoma joj se dopada. Nežne je naravi, veoma nalik na maminu. Mama kaže da je njegov otac, mamin jedini brat koji je umro, bio isti kao Stiven, nežan u ophođenju i još je dodala da Bog uvek uzima sebi one koje voli kada su još mladi.

Ali ovde su prava deca, baš ovde u vrtu. Brzo je skočila sa daske, otrčala do kraja galerije, do samih vrata od crne hrastovine i iz jedne staklene vitrine sa police skinula durbin sa postolja. Durbin joj nije bio zabranjen; mama bi je ponekad pitala: „Da li bi želela da se poigraš durbinom?“ i gledajući kroz njega, donela joj ptice sa udaljenog drveća pravo pred prozore galerije. I stoga je sada, uspentravši se natrag na dasku, oslonila težak, dugački durbin na desno oko, zatvorila levo i usredsredila se na voćnjak. A onda je ugledala, decu sasvim jasno, kao da su dole u dvorištu. Radilo se o dvema devojčicama i jednom dečaku i svi su bili bez čarapa. Nije mogla da vidi da li nose cipele, jer im je trava zaklanjala stopala. Devojčicama su haljine poderane i kratke, vise do ispod kolena, a dečak nosi pantalone čija je jedna nogavica kraća od druge.

Durbin joj je toliko otežao da je morala da ga spusti sa oka. Kada je ponovo pogledala kroz durbin, ugledala je manju devojčicu kako trpa jagode u usta. Činilo se da ne zastaje da ukloni peteljke, već ih samo trga sa biljke i trpa u usta. Dečak ih je, međutim, sakupljao u kapu a zatim je ispraznio u kecelju veće devojčice. Raspoloženje joj se popravilo dok ih je posmatrala, pa je poželela da skače, da skoči sa daske, odskakuće preko vrtova i jezera, pravo u polje s jagodama koje je omeđivalo voćnjak.

Koliko bi joj vremena trebalo ako bi trčala čitavim putem od bočnih vrata? Možda pet minuta, i kraće, ako protrči kraj smetlišta. Ali zabranjeno joj je da prolazi pored smetlišta; čak joj ni Votfordova nije dozvolila da ide tim putem kada su se igrale žmurke. Tako bi, međutim, upola skratila put pa bi mogla da pozdravi decu i vrati se ovamo za kratko vreme.

Ne zaustavljajući se da još malo razmisli, izletela je iz galerije i potrčala niz dugački hodnik; zastala je pre nego što će preći

podest ali nikog nije bilo na vidiku, a zatim se stuštila niz stražnje stepenište. Ono joj je postalo poznato tokom maminog izbivanja iz kuće, jer ga je Votfordova tada koristila kao prečicu do kuhinje.

Zastala je pre nego što je otvorila vrata koja vode do bočnog dvorišta. Pošto ga je oprezno osmotrila, videla je da je пусто; čula je jedino glasove koji su dopirali iz udaljenih štala. Kao da su joj stopala dobila krila, ponela su je kroz zasvođeni prolaz, sve niz ukrasni vrt na čijem je kraju skrenula levo i kroz uzani prolaz izašla na stazu koja je s jedne strane vodila ka smetlištu a sa druge natrag ka glavnom dvorištu.

Ispostavilo se da smetlište čini niz velikih rupa u zemlji kao i izvestan broj naslaganih gomila; dok je prolazila, znala je zašto joj je ovde zabranjen pristup. Zapušila je nos, spustila glavu i trčala sve dok nije naišla na potočić koji je nastao prelivanjem bara i koji je do pre dvadeset godina kada je izbušen bunar, bio glavni izvor za snabdevanje vodom u Redford holu. Kada je prešla potok, potrčala je uz strminu i ispevši na vrh, nakratko je zastala i pogledala dole. A onda ih je ugledala. Više nisu brali jagode, već su sedeli pod živicom i jeli ih što su brže mogli.

Nije želela da ih isprepada, te se držala druge strane živice sve dok nije prišla voćnjaku; a zatim je prošla kroz isti otvor kroz koji su oni ušli u polje jagoda i obznanila svoje prisustvo time što je stajala i osmehivala im se iz daleka.

Njena pojava ostavila je sasvim drugačiji utisak na tri deteta. Dečak je naglavce zaronio u žbun gloga u pokušaju da utekne. Manja devojčica je povikala „Mama! Mama!“ a starija se ukočila od straha od kojeg nije mogla ni da priča niti da se pokrene, već je netremice gledala u svoju vršnjakinju odevenu u svilu i okićenu trakicama.

„Da... da li volite jagode?“ Ovaj glas i pitanje, naveli su dečaka da prestane da se koprca; manja devojčica je prestala da plače a starija se polako opuštala.

„Mogu li da vam pomognem da ih uberete?“

„Ko s'ti?“

Dobro je poznavala severnjački govor ali joj je bilo teško da razume šta je devojčica rekla. A zatim se dečak pridigao i pojasnio pitanje. „Odavde si?“

„Misliš, da li živim ovde? Da.“ Ljubazno je nagnula glavu ka svima njima. „Zovem se Anabela Lagranž.“

Dečak i devojčica su se z gledali, a onda je dečak, ponovo pogledavši Anabelu, dubokim, grlenim glasom upitao: „Kažeš da možemo da ih beremo?“

„Da, da, naravno, koliko god želite. Oni ih se prejedu, mislim na posluđu. Votfordova kaže da njima hrane svinje.“ Široko se osmehnula. Lepo je što može da priča sa svojim vršnjacima.

Pošto su tri para očiju i dalje zurila u nju, nastavila je: „Pomogla bih vam ali moram da se vratim – radim domaći.“ Bolje da im kaže to nego da se boji da će nedostajati Votfordovoj.

Kako i dalje nisu progovarali, zapitala ih je: „Odakle ste?“

Dečak i devojčica su se još jednom z gledali pre nego što je dečak odgovorio: „Iz Rozijerovog sela.“

„O, selo gospodina Rozijera! Oh, vozila sam se kroz njega. Moj tata zna gospodina Rozijera.“

„Jašta, i mi ga znamo.“ Ovaj odgovor je došao takvom brzinom i s takvog gorčinom da je dečakov glas pretvorio u glas odraslog muškarca i utrnuo radost koju je osećala; zagledala se u njihove oči i nakon jednog trenutka zapitala: „Jeste li gladni?“

Ovoga puta odgovorila je devojčica: „Aha, gospojice, sve vreme. Tamo štrajkuju i nas su izbacili a uselili Irce.“

Nije je najbolje razumela. Jedino što je jasno videla jeste da su ova tri lica koja su je gledala – lica izgladnelih. Nikada pre nije videla takva lica; čak ni kada se vozila kočijama sa mamom i videla siromahe, oni nisu izgledali kao ova deca. Tiho je prozborila: „Ako odete do kuće i zatražite nešto za jelo od kuvarice, sigurna sam da će vam dati.“

Ponovo se začuo dečakov glas, dubok, pun gorčine i donekle nesiguran. „Ne možemo ni da pridemo tim vratima ako nemamo peni.“

„Peni?“

„Jašta, tamo se ‘rana plaća; a mi para nemamo.“

Kada je načinila korak ka njima, ustuknuli su složno ka živici a ona je upitala: „Hoćete da kažete da morate da date peni kuvarici kako biste dobili hranu?“

„Jašta, tako je, za ostatke.“

Izgovorila je nešto sporije: „Ručam u tri sata, ali posle moram da se odmaram; možete li da se vratite u pola pet a ja ću vam doneti nešto hrane?“

Kako joj nisu odgovorili, dodala je: „Ako mnogo zakasnim a vi ne možete da čekate, mogu da je ostavim...“, osvrnula se oko sebe a onda pokazala na živicu, tamo gde je dečak pokušao da se provuče, „...tamo! Umotaću je u salvetu. Ali sada moram da pođem.“ Zastala je i pogledala ih sve ponaosob. „Doviđenja.“

Kako niko od dece nije progovorio, okrenula se i prošla kroz otvor u živici, pa uzbrdo i dole na drugu stranu, kraj potoka i kanalizacije, te u kuću ušla onako kako je iz nje i izašla. Ni u jednom času nije potrčala, niti je marila da li ju je neko opazio; ni sa kim se nije susrela sve dok nije otvorila vrata galerije, a onda je ugledala Votfordovu.

Votfordova je stajala lica pokrivenog šakama i zurila u vrata od hrastovine na drugom kraju galerije. Onda se okrenula prema njoj i poskočila, isprepadana koliko i ona deca kada su je prvi put ugledala; a zatim je ruke položila na njena ramena kao da će je protresti i povikala: „Gde ste otišli?“

Mama joj je rekla da je pogrešno lagati. Ako ne možeš da kažeš istinu, bolje je da čutiš. Ali u ovoj prilici niti može da kaže istinu niti može da prećuti. Ovo je prilika za... koja je ono reč?... za diplomatiju. „Otišla sam do ormara“, rekla je, „a onda sam htela drugu knjigu.“ Bolje je pomenuti dva mesta. „Izvinite što sam vas zabrinula.“

„Sami ste išli do ormara? Niste se isprljali?“ Votfordova ju je ovlaš okrenula i pogledala zadnju stranu haljine kao da traži dokaz.

„Nisam, Votfordova.“ Odgovor je sadržao dozu ogorčenosti, na šta se Votfordova osmehnula, duboko udahnula i rekla: „Naravno da niste, vi ste dobra devojčica. Uh, baš sam se zabrinula. Nisam mogla da vas nađem. Išla sam u učionicu i u dečju sobu, a vas nije bilo.“

„I...išla sam dugačkim hodnikom. Volim da gledam slike tamo.“ Kada odgovaraš ovako diplomatski, postaje lakše; čovek samo treba da bude, koja je ono druga reč?... snalažljiv. Sada ju je upitala: „Votfordova, mogu li da dobijem još jednu puslicu, moliću. Možda i dve?“

„O, Bože, gospođice, možete! Jašta, svakako. Idem smesta da vam ih donesem; kuvarica će se silno obradovati što vam se dopadaju.“

Anabela je odgovorila: „Molim vas, recite kuvarici da mi se veoma dopadaju. I... Votfordova, ako ima koje jabuke ili kakvog drugog voća, volela bih nešto, do večere ima još puno vremena.“

„Oh, gospođice...“ Votfordova se sagla, osmotrila joj lice i rekla: „Doneću vam sve što poželite. Želite li nešto na poslužavniku?“

„O, da, Votfordova. Puno vam hvala.“

Nekoliko minuta kasnije, ruke podignute visoko, Votfordova se glasno obratila kuvarici: „Šta sam ti rekla? Njen neveliki apetit je zbog toga što dete kljukaju Svetim pismom i takvim stvarima; kao da joj nije sedam već deset ili dvanaest godina, ponekad se ponaša kao stara profesorka. 'Votfordova, mogu li da dobijem puslicu?', kaže mi, 'Dve', a ja kažem, 'kuvarica će se silno obradovati'. Kažem ti, kada je sa mnom nasamo, drugačije se ponaša. Oduvek to govorim.“ Nagnula se preko stola. „Stavi joj na tanjir meso od buta i jezika, i parče onog kamamberra. Da je počastimo.“ Odjednom se stropoštala u stolicu i odmernim rečima izgovorila: „Gospode! Kad ti kažem, umalo nisam dobila napad. Maltene sam umrla. Pomislila sam da je prošla kroz vrata na drugom kraju.“

U jedan sat Votfordova ju je povela u šetnju po vrtu. Bilo je sunčano i tlo je isparavalo, a miris iz ružičnjaka opijao je poput

kakve droge, te je Votfordova okrivila atmosferu za Anabelinu tromost jer nije htela da se igra loptom niti žmurke već samo da sedi i priča, i to o najneobičnijim stvarima: o ljudima koji žive izvan imanja, o selu gospodina Rozijera. Nikada pre nije pominjala selo gospodina Rozijera, ne da ona zna, ali naravno, možda su njena majka i ona pričale o tome, pošto je Rozijer gospodarov prijatelj. I kao što je kasnije ispričala Ejdi Rolings, srce joj je sišlo u pete kada ju je dete pitalo: „Votfordova, znate li kako je to biti gladan?“ a ona joj iskreno odgovorila: „Ne, gospođice, ne znam.“

Hvala Bogu da nikada nije bila gladna. Delom i zbog toga što je gospođa Pejdz, pored toga što je kućepaziteljka u Redford holu u proteklih osamnaest godina, i njena pratetka. Ne voli svoju tetku, nikada je nije volela, ali njoj može da zahvali na ovom izvanrednom uposlenju, kao i na tome što nikada nije osetila glad. Rođena i odrasla u Džarou, selu promenljive sreće, u kojem su se peći za pravljenje koksa i rudnici soli zatvarali, a ljudi morali da se daju na nove zanate kao što je gradnja čeličnih brodova – ko je uopšte čuo da se brodovi prave od čelika – poslovi su se dobijali i gubili a hrana je dolazila i odlazila još brže. O, jašta, ona i njena porodica imale su na mnogo čemu da zahvale tetka Iv, tako da je iskreno mogla da odgovori gospođici Anabeli da nikada nije bila gladna. Ali kakvo je to pitanje! I, kao što je rekla Ejdi, po ovako vrelom danu!

U tri sata, Votfordova je uz pomoć Kargila, trećeg lakeja, donela ručak u dnevnu dečju sobu i položila je na okrugli sto od mahagonija ukrašen intarzijama. Otklopivši prvo jelo, osmehnula se svojoj štićenici i rekla: „Evo malo ribe list sa pavlakom, divna je.“

„Čega još ima, Votfordova?“

„Čega još, gospođice? Oh!“ Činilo se da je Votfordova zadovoljna iznenadnim zanimanjem mlade gospodarice za hranu. „Pa, pošto se dobili apetit, donela sam vam malo telećeg filea, dinstanog buta, malo hladetine od živine i tri vrste povrća. Kako vam se čini?“